

**“HALK BİLGİSİ HABERLERİ” VE “İNAN” DERGİLERİ
BAĞLAMINDA 1929-1949 YILLARI ARASI HALK BİLİMİ VE
HALK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARINDA TRABZON’UN
YERİ**

**ЗНАЧЕНИЕ ТРАБЗОНА В ИССЛЕДОВАНИЯХ В ОБЛАСТИ
ФОЛЬКЛОРА И ФОЛЬКЛОРИСТИКИ, НАШЕДШИХ ОТРАЖЕНИЕ
НА СТРАНИЦАХ ЖУРНАЛОВ “HALK BİLGİSİ HABERLERİ” И
“İNAN” В 1929-1949 ГГ.**

**SİTUATION OF TRABZON IN RESEARCHES ON FOLK
LITERATURE AND FOLKLORE BETWEEN 1929-1949 IN CONTEXT
OF “HALK BİLGİSİ HABERLERİ” AND “İNAN” PERİODICALS**

Doç. Dr. Mehmet AÇA*

[Yıl: 1, Sayı: 1, Kış 2008, s. 9-20.]

ÖZET

1929-1949 yılları arasında yapılan halk edebiyatı ve halk bilimi araştırmalarında Trabzon’un yerini tespit etmeye çalışan bu yazıda, tespit ve değerlendirmeler, “Türk Halk Bilgisi Derneği” ve “İstanbul-Eminönü Halkevi” tarafından yayımlanan “Halk Bilgisi Haberleri” ile Trabzon Halkevi’nin yayımladığı “İnan” dergileri bağlamında yapılmıştır. “Halk Bilgisi Haberleri”, Trabzon başta olmak üzere bütün Türkiye’den derlenen materyalleri yayımlayan bir dergi olması nedeniyle tercih edilirken, “İnan” dergisi de Trabzon’da yayımlanmış yerel bir dergi olması ve Trabzon yöresinden derlenen halk edebiyatı ve halk bilimi ürünlerine de yer vermiş olması nedenleriyle tercih edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Halk Edebiyatı, Halk Bilimi, “Halk Bilgisi Haberleri”, “İnan”, Türk Halk Bilgisi Derneği, Trabzon Halkevi

ABSTRACT

This article aims fixing the situation of Trabzon in researches on folk literature and folklore between 1929-1949. Fixings and assesments were made in context of “Halk Bilgisi Haberleri” and “İnan” which published by Türk Halk Bilgisi Derneği and İstanbul Eminönü Halk Evi and Trabzon Halkevi. “Halk Bilgisi Haberleri” was preferred because of a periodical which containing folk literature and folklor materials which collected from all Turkey. “İnan” is a local periodical which published in Trabzon contained folk literature and folklore materials collected from Trabzon.

Key Words:

* Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Balıkesir-TÜRKİYE

Folk Literature, Folklore, “Halk Bilgisi Haberleri”, “İnan”, Türk Halk Bilgisi Derneği, Trabzon Halkevi

1. Giriş:

II. Meşrutiyet'in ilanından I. Dünya Savaşı sonuna kadar süren İttihat ve Terakki Fırkası iktidarı ile vatansever aydınların kurduğu “Türk Derneği” (1908), “Türk Yurdu Derneği” (1911) ve “Türk Ocağı” (1912) gibi dernekler, büyük düşünür ve sosyolog Ziya Gökalp'ın ortaya koyduğu ilke ve görüşler doğrultusunda bir yandan Türklük bilincini geliştirmeye, diğer yandan da bu bilince yaslanarak Türk Devleti'ni yeniden ayağa kaldırmaya çalışmıştır. Savunma amacıyla gelişen ve demokratik bir karakter arz eden Türkçülük düşüncesi, ulusal bilincin ve kimliğin yeniden tesis edilmesinde başvurulması gereken araçların başında, halk edebiyatı ve halk bilimi mahsullerini görmüş, bu düşünce doğrultusunda Ziya Gökalp'ın ifadesiyle “halk medeniyeti”ne yönelmiştir.

Millî Mücadele'yi kazandıran ve Cumhuriyet ideolojisini biçimlendiren Türkçü ve halkçı düşünce, 1927 yılında kurulan “Anadolu Halk Bilgisi Derneği” ve 1932'de Türk Ocağı'nın yerini alan “Halkevleri” ile büyük oranda köy kökenli olan Türkiye Türklüğünü millileştirme, kentleştirme, eğitime, kalkındırma, aydınlatma, çağdaştırma projesinin ana kaynağını teşkil etmiştir. 1931 yılında kapatılan Türk Ocağı'nın yerine kurulan “Halkevleri”¹, Mustafa Kemal Atatürk'ün 20. yüzyıla damgasını vuran Türkiye Türklüğünü çağın gereklerine göre donatma ve biçimlendirme projesinin en önemli merkezlerinden birisi olmuş ve Türk Ocağı'nın bütün Türklüğü esas alan Türkçü düşünce sistematığının daha gerçekçi ve daha bağımsız bir şekilde Türkiye Türklüğüne uygulanmasına aracılık etmiştir.² Mustafa Kemal Atatürk'ün, o dönemde Türklüğün tek bağımsız yurdu olan Türkiye'ye yönelik büyük medeniyet ve kalkınma projesinde “Halkevleri” tarafından yayımlanan ulusal ve yerel dergiler ile “Türk Halk Bilgisi Derneği”nin (ilk adı “Anadolu Halk Bilgisi Derneği”) çıkardığı “Halk Bilgisi Mecmuası” ve “Halk Bilgisi Haberleri” (ilk 19 sayı Türk Halk Bilgisi Derneği, 20-124. sayılar arası İstanbul-Eminönü Halkevi tarafından yayımlanan derginin Ocak 1947 tarihli 125. sayısı yine Türk Halk Bilgisi Derneği tarafından çıkarılmıştır.) Türkiye Türklüğünü hemen her yönüyle ele almış, onun iktisadî, sosyal ve kültürel alanlarda aydınlanmasına ve kalkınmasına katkıda bulunmuştur.

20. sayıdan itibaren İstanbul-Eminönü Halkevi'nin yayımlamaya başladığı “Halk Bilgisi Haberleri” (19. sayıya kadar

“Türk Halk Bilgisi Derneği” tarafından yayımlanmıştır), Halkevleri'nin “Ülkü” dergisinden sonra ulusal anlamda yayımladığı en önemli ikinci dergi olmuştur. Bizzat alandan derlenen Türk halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleriyle çeşitli araştırmaları neşreden bu derginin yanı sıra, Halkevleri'nin çeşitli illerde kurulan şubelerinin yayımladığı yerel dergiler de (Trabzon Halkevi: “İnan”, Eskişehir Halkevi: “Halkevi”, Balıkesir Halkevi: “Kaynak”, vd.)³ bölge topluluklarının iktisadî, siyasî, sosyal ve kültürel anlamda öğrenilmesine, aydınlatılmasına ve kalkınmasına yardımcı olmuştur.

1929-1949 yılları arasında yapılan halk edebiyatı ve halk bilimi araştırmalarında Trabzon'un yerini ele almaya çalışacağımız bu yazıda, tespit ve değerlendirmelerimizi önce “Türk Halk Bilgisi Derneği”, daha sonra ise “İstanbul-Eminönü Halkevi” tarafından yayımlanan “Halk Bilgisi Haberleri” (İlk 124 sayı 1929-1942 tarihleri arasında, 125. sayı ise Ocak 1947'de) ile Trabzon Halkevi'nin yayımladığı “İnan” dergileri bağlamında yapmaya çalışacağız. “Halk Bilgisi Haberleri”, Trabzon başta olmak üzere bütün Türkiye'den derlenen materyalleri yayımlayan bir dergi olması nedeniyle tercih edilirken, “İnan” (1937-1949) dergisi de Trabzon'da yayımlanmış yerel bir dergi olması ve Trabzon yöresinden derlenen halk edebiyatı ve halk bilimi ürünlerine de yer vermiş olması nedenleriyle tercih edilmiştir. Böylece, 1929-1949 yılları arasında gerçekleştirilen halk edebiyatı ve halk bilimi araştırmalarında Trabzon'un yeri, ulusal ve yerel iki dergi çerçevesinde kısmen de olsa ortaya konulmuş ve değerlendirilmiş olacaktır.

“Halk Bilgisi Haberleri” ve “İnan” bağlamında 1929-1949 yılları arası halk bilimi ve halk edebiyatı araştırmalarında Trabzon'un yerini tespiti ve değerlendirmeye geçmeden önce, Türk Halk Bilgisi Derneği, İstanbul-Eminönü Halkevi ve “Halk Bilgisi Haberleri” ile Trabzon Halkevi ve “İnan” hakkında kısa bilgiler verilecektir.

1.1. Türk Halk Bilgisi Derneği, İstanbul-Eminönü Halkevi ve “Halk Bilgisi Haberleri”:

1 Kasım 1927'de Ankara'da “Anadolu Halk Bilgisi Derneği” adı altında kurulan ve çok geçmeden “Türk Halk Bilgisi Derneği” adını alan derneğin kurucuları ve ilk yönetim kurulu üyeleri İshak Refet [İşitman], Ziyaettin Fahri [Fındıkoğlu] ve İhsan Mahvi'dir. Derneğin 25 maddelik bir tüzüğünde yer alan şu ifadeler, derneğin çalışma yolu ve amaçları hakkında önemli bilgiler içermektedir: “*Türk folklor ve kültürüne dair tetkiklerde bulunmak, mecmua, gazete ve kitap neşretmek, konferanslar, müsamereler ve seyahatler tertibiyle*

mümessillikler ihdas ve encümenler teşkil eylemek, diğer bazı cemiyetlerle münasebetlere girişmek...” (Ülkütaşır 1973: 38.)

Halk edebiyatı ve halk bilimi derleme ve araştırmalarının bilimsel bir zeminde yapılmasını amaçlayan dernek, bu bağlamda çeşitli kılavuzlarla tercüme ve telif kitaplar yayımlamıştır. M. Şakir Ülkütaşır’ın derneğin bu bağlamda yaptığı neşirler hakkında sarf ettiği şu cümleler⁴, derneğin halk edebiyatı ve halk bilimi derleme ve araştırmalarının bilimsel zeminde gerçekleştirilmesinde oynadığı büyük rolü ortaya koyması bakımından hayli önemlidir: *“Dernek, ilk hamlede, bir taraftan folklor toplayıcılarına yürüyecekleri yolu göstermek, diğer taraftan folklor araştırmalarını bilimsel bir şekilde yapmak amacıyla “Halk Bilgisi Toplayıcılarına Rehber” (Sayı: 1) adlı kılavuz hazırlayıp yayınladı. Gerçekten bilimsel alanda yürüyebilmek için böyle bir kılavuza ihtiyaç vardı. Esasları, ünlü Fransız folkloristlerinden “A. V. Genep” ile “Millien” ve Alman folkloristi “Hofmann Krayer”den alınmış olan bu Rehber’de; folklorun kısaca konusu, metot ve amacı ile kadroları belirtilmiştir. Bu arada verilen on beş kadrodan, yalnız dil, müzik ve halk zanaatleri incelemelerine değinen maddeler hakkında, dernek üyelerinden Hasan Fehmi (Turgal), Mahmut Ragıp (Gazimihal) ve İsmail Hüsrev tarafından kaleme alınmış on üç “İzahname” de Rehber’e ilave olunmuştur. Bu açıklamalar, kadroların bize, yurdumuza göre uygulanmış geniş örneklerini göstermek bakımından çok değerlidir.”* (Ülkütaşır 1973: 39)

Bu kılavuzun dışında, “Halk Bilgisi Mecmuası” adlı tek sayılık hacimli bir dergiyi neşreden dernek, “Seçme Halk Şiirleri”, “Seçme Memleket Şiirleri” adlı kitapları da yayımlamıştır. Ayrıca, burada, derneğin yayımladığı “Yunus Emre” adlı bir broşürü de zikretmek gerekmektedir. Dernek, Anadolu coğrafyasına yönelik iki derleme gezisi (bilimsel gezi) düzenlemiştir. Bunlardan ilki, 15 Ağustos-27 Eylül 1929 tarihleri arasında Abdülkadir [İnan] Bey’in Konservatuar’ın “Musiki Folkloru” derleme grubuna katılmasıyla gerçekleştirilmiştir. İkincisi de, Temmuz-Ağustos 1931 tarihlerinde yine Abdülkadir [İnan] Bey tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu bilimsel gezi sırasında Abdülkadir [İnan] Bey’e Ali Rıza [Yalgın] ve Şakir Sabri eşlik etmiştir.⁵

“Halk Bilgisi Mecmuası” adında tek ciltlik bir dergi yayımlayan dernek, 1 Kasım 1929’dan itibaren “Halk Bilgisi Haberleri”ni yayımlamaya başlamış ve ilk 19 sayıdan sonra derginin yayımı, İstanbul-Eminönü Halkevi tarafından sürdürülmüştür (Derginin adının hemen altında önce “İstanbul Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi tarafından çıkarılır aylık mecmua”, daha sonra

“İstanbul-Eminönü Halkevi Dil, Edebiyat ve tarih şubesi tarafından çıkarılır aylık mecmua” ibaresi yer almıştır.). Kasım 1929-Şubat 1942 tarihleri arasında toplam 124 sayı halinde yayımlanan dergi (derginin 125. sayısı Ocak 1947’de, bazı eski üyeler tarafından 1946 yılında yeniden kurulan Türk Halk Bilgisi Derneği tarafından çıkarılmıştır), Türkiye’nin en zengin halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleri koleksiyonu olma özelliği taşımaktadır. Yurdun çeşitli bölgelerinde çalışan dernekçilerin topladığı malzemelere ve yaptıkları araştırmalara yer veren dergi, İstanbul-Eminönü Halkevi tarafından yayımlanmaya başladıktan sonra da sahadan derlenen halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleriyle çeşitli araştırmalara sayfalarında yer vermeye devam etmiştir. Düzenli olarak 124 sayı (Derginin son sayısı olan 125. sayı, beş yıl sonra, Ocak 1947’de Türk Halk Bilgisi Derneği tarafından yayımlanmıştır) halinde yayımlanan “Halk Bilgisi Haberleri”nde, Türk diline, Türk halk edebiyatı ve saz şairlerine, halk müziği ve halk oyunlarına, halk adetleri ve inançlarına, halk hekimliği ve halk ilaçlarına, halk eğlence ve oyunlarına ve halk bilimi genel konularına dair yüzlerce yazı yer almıştır.⁶

1932’de açılan Halkevleri bünyesine dâhil edilen Türk Halk Bilgisi Derneği, 2 Eylül 1946’da, birkaç eski üye tarafından İstanbul’da yeniden kurulmuştur. “Halk Bilgisi Haberleri”nin 125. sayısını çıkarmasına rağmen satamadığı için bundan vazgeçmiştir.⁷ 1946’da kurulan dernek, olumlu işler yapamadığı için çok geçmeden faaliyetlerine son vermiştir.

1932’de kurulan Halkevleri’nin bir şubesi sıfatıyla açılan İstanbul-Eminönü Halkevi, “Halk Bilgisi Haberleri”ni yayımlamanın dışında, “Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar” (1937), “İstanbul’da Semai Kahveleri ve Meydan Şairleri” (1937), “Türk Halk Bilgisine Ait Araştırmalar” (1938), “İstanbul’da Karagöz ve Karagöz’e Dair” (1938), “Folklor ve Edebiyat” (1939), “Halk Âdetleri ve İnanmaları” (1939), “Türk Halk Kitapları” (1941) gibi son derece önemli kitapları da neşretmiştir. “Halk Bilgisi Haberleri” gibi dönemin en önemli dergilerinden birisinin yayını üstlenen İstanbul-Eminönü Halkevi, Halkevleri şubeleri arasında en faal olanlardandır.⁸

1.2. Trabzon Halkevi ve “İnan”:

10 Nisan 1931’de toplanan olağanüstü kurultayla kapatılarak hak ve borçları Cumhuriyet Halk Fırkası’na devredilen Türk Ocağı’nı takiben 19 Şubat 1932’de Ankara’da kurulan ve “*Türk modernleşmesinin temel değerleri olan; eğitim ve kültür düzeyini yükseltmek, ulusu aynı ülküye bağlı bir kitle haline dönüştürmek,*

ulusal birliği oluşturan kültür oğelerini ortaya çıkarıp geliştirerek kültür ve düşünce birliğini sağlamak, kıır-kent ve köylü-aydın ayırımını ortadan kaldırmaya yönelik hedefleri olan ve bu hedeflere ulaşmak için çalışan bir kurum olarak” (Aczan 2003: 9) oğgtlenen Halkevleri’nin önde gelen şubelerinden Trabzon Halkevi, 17 Haziran 1932 tarihinde alınan bir karar sonrasında, 24 Haziran 1932’de diğer on dokuz halkevi şubesiyle birlikte açılmıştır. Sırasıyla; Celal Bey [Pulathan], Bekir Skti Bey [Kulaksızoğlu], Arif Sayıl, Kadri Mesut Evren, Dr. Abdülkadir ve Abdullah Kemal Kefeli’nin başkanlık yaptığı Trabzon Halkevi, dil ve edebiyat, güzel sanatlar, temsil, spor, sosyal yardım, halk dershaneleri, kütüphane, köycülük, tarih ve müze şubelerinden oluşmuştur. Mahall değerleri ortaya çıkararak bu değerler vasıtasıyla millî kültürün geliştirilmesine önemli katkılarda bulunan Halkevleri, Cumhuriyet ilke ve devrimlerinin halk kitleleri tarafından benimsenmesinde de önemli bir görev üstlenmiştir. Halkevleri’nin diğer şubeleri gibi, Trabzon Halkevi de işaret edilen hususlarda ciddi hizmetlerde bulunmuş, sunduğu hizmetlerden sosyal yardım amacıyla kurulmuş kurumlar da yararlanmıştır. şube, benimsenen ilkeler ve amaçlar doğrultusunda hizmetlerini sunmanın yanı sıra, halkın taleplerini de karşılaşmaya çalışmıştır. Yoksul insanlara imknlar ölçüsünde yardımcı olmaya alışan Trabzon Halkevi, düğün ve sünnet gibi törenlerin de kendisine ait mekanlarda düzenlenmesini sağlamıştır. Sosyal ve kültürel hayata önemli katkılarda bulunan Trabzon Halkevi, kamu hizmetlerine ve Türk Dil Kurumu’nun çalışmalarına da destek vermiş, bünyesinde yer alan “Dil ve Edebiyat şubesi” vasıtasıyla “İnan”, “Köy” ve “Akın” gibi dergileri yayımlamanın yanı sıra, çeşitli konferanslar vermiş, halkı hemen her konuda bilgilendirmiştir.¹⁰

Halkevleri, 8 Ağustos 1951 tarihinde yürürlüğe giren 5830 sayılı yasa ile kapatılmış ve mal varlıkları hazineye devredilmiştir. Bu tarihte, merkezi Ankara’da bulunan Halkevleri’nin Trabzon da dahil olmak üzere, bütün şubeleri kapatılmıştır. Böylece, Mustafa Kemal Atatürk’n Türkiye Türklerini eğitmek, ağdaş değerlerle donatmak amacıyla açtırdığı Halkevleri’nin 19 yıllık faaliyet dönemi son bulmuştur.

Trabzon Halkevi Dil ve Edebiyat şubesi tarafından yayımlanan “İnan” (Trabzon Halk Evi Mecmuası), Mayıs 1937’de başladığı yayın hayatına şubat 1939’da üç yıllığına ara vermiştir. Bu süre içerisinde 12 sayı yayımlanmış olan dergi, 1942’de yeniden “İnan” (Trabzon Halkevi Kültür Dergisi) adıyla yayımlanmaya başlamış ve 1949 yılına kadar 52 sayı halinde yayımlanmıştır. Trabzon Halkevi tarafından 64 sayı halinde yayımlanan “İnan”ın

sayfalarında edebiyata, dile, halkbilimi ve halk edebiyatına, tarihe, coğrafyaya, güzel sanatlara, psikolojiye, sosyolojiye, ahlaka, felsefeye, siyasete, gençliğe, kadına, şehirciliğe ve spora dair yazılar, şiirler, hikâyeler yer almıştır. Bu durum, Halkevleri şubelerince çıkarılan diğer pek çok dergi için de geçerlidir.

Trabzon Halkevi Dil ve Edebiyat Şubesi tarafından iki ayda bir yayımlanan ve Trabzon yöresi halk edebiyatı ve halkbilimiyle ilgili yazılara da yer veren “İnan”ın Mayıs 1937 ile Şubat 1939 yılları arasında yayımlanan ilk 12 sayısında (ilk seri), halk edebiyatı ve halk bilimine ait bir iki yazıya yer verilmiştir. Trabzon ve çevresi halk edebiyatı ve halk bilimi ile ilgili yazıların hemen tamamı 1942-1949 yılları arasında yayımlanan yeni seride yer almıştır.¹¹

2. Trabzon Yöresi Halk Edebiyatı ve Halk Bilimi Ürünlerinin “Halk Bilgisi Haberleri”ndeki Yeri:

İlk 19 sayısı Türk Halk Bilgisi Derneği, 20-124. sayılar arası İstanbul-Eminönü Halkevi tarafından yayımlanan “Halk Bilgisi Haberleri” (derginin 125. sayısı Ocak 1947’de Türk Halk Bilgisi Derneği tarafından yayımlanmıştır), bütün Türkiye’yi kapsayan ürünlere ve araştırmalara yer veren bir dergidir. Derginin muhtelif sayılarında, çok sayıda olmamakla birlikte, Trabzon yöresi halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleri de yer bulabilmiştir. Yapılan taramalar sonucunda dergide, Trabzon yöresi halk edebiyatı ve halk bilimi ürünlerine doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yer veren on bir yazı tespit edilebilmiştir. Trabzon yöresinden derlenen masal, tekerleme, bilmece, mani ve fıkraları içeren yazıların yanı sıra, Trabzon yöresi halk âdet ve inanmalarıyla tıbbî folkloruna yoğunlaşan yazılar da bulunmaktadır.

Derginin muhtelif sayılarında yer alan Trabzon yöresi halk edebiyatıyla ilgili metinlerin büyük bir çoğunluğu “Trabzon İlk Tedrisat Müfettişi” unvanını taşıyan Şevket tarafından derlenip yayımlanmıştır. Şevket’in yanı sıra, Mehmet Halit [Bayrı] ve İhsan Hamami (Hammamizade İhsan)’nin de Trabzon’dan derlemeler yaptıkları ve derledikleri metinleri dergide yayımlattıkları görülmektedir. Aşağıda, Trabzon yöresinden derlenip de derginin çeşitli sayılarında yayımlanan yazıların bir listesine yer verilmiştir. Verilen listede, Şevket tarafından Trabzon yöresinden derlenen fıkra metinlerinin “halk hikâyeleri” başlığı altında yayımlandığı görülecektir. Bilindiği üzere, halk hikâyesi kendine özgü özellikleri olan uzun soluklu bir anlatı türüdür ve fıkralardan ayrılmaktadırlar. Şevket’in bu tür metinleri (toplam 18 metin) “halk hikâyeleri” adı

altında yayımlamasında, kanaatimizce, kendisine kaynaklık eden şahısların bu metinleri “hikâye” ya da “halk hikâyesi” diye isimlendirmesinin de etkisi olmuştur. Yine bilindiği üzere, Anadolu sahasında sözlü geleneği yaşatan geniş halk kitleleri, bilim adamlarınca masal, efsane, menkıbe, halk hikâyesi gibi terimlerle adlandırılan anlatıların hepsini birden ya “hikâye” ya da “masal” diye adlandırmıştır. Elbette, bu tür metinleri aktaran kaynak şahısların “fıkra” terimine yabancı olamayacakları düşünüldüğü taktirde, Şevket’in bu metinleri kendine göre “halk hikâyesi” diye adlandırmış olabileceği ihtimalini de göz önünde tutmak gerekmektedir.

Bilindiği üzere, 1930’lu yıllar, halk edebiyatı ve halk bilimi ürünlerinin yoğun bir şekilde tespit edildiği ve çıkarılan çok sayıda dergide yayımlandığı bir dönemdir. “Halk Bilgisi Haberleri” de, tıpkı o dönemde çıkan diğer pek çok dergi gibi, Anadolu’nun muhtelif bölgelerinden derlenen metinleri yayımlayan bir dergi olmuştur. Halk edebiyatı ve halk bilimi üzerine yoğunlaşan kişiler daha çok “derleyici” pozisyonunda olmuşlar ve derledikleri metinler çoklukla, o dönemde yaşamış birkaç önemli ismin dışında, kendilerinden sonra gelen bilim adamlarınca incelenmiştir. Derleyici konumunda olan kişiler, zaman zaman, derledikleri metinleri, metinlerle doğrudan ilgisi olmayan türlere dâhil edebilmişlerdir. Türk halk edebiyatı ve halk bilimi ürünlerini toplamayı ve yayımlamayı amaçlayan bu dönem çalışmaları, bugün bile layıkıyla incelenememiş olan devasa bir metin birikiminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. O dönemin çalışkan ve vatansever derleyicileriyle araştırmacılarının yaptıkları küçük “hata”lar, elbette, verdikleri hizmet karşısında herhangi bir anlam ifade etmeyecektir.

“Halk Bilgisi Haberleri”nde yer alan Trabzon yöresi halk edebiyatı ve halk bilimiyle ilgili yazıların bize göre üzerinde durulması gereken en önemli kusuru, derlemeye dayalı yazıların, derlenen metinlerin kimlerden ve Trabzon’un neresinden derlendiğine dair kayıtlara yer vermemesidir. Bu durum, biraz aşağıda ele alacağımız “İnan” dergisindeki derlemeye dayalı yazılar için de geçerlidir.

“Halk Bilgisi Haberleri”nde yer alan Şevket, Hammamizade İhsan ve Süheyl Ünver’in imzalarını taşıyan üç yazı ise doğrudan halk bilimi (halk âdet ve itikatları, tıbbî folklor) alanına girmektedir.

Trabzon İlk Tedrisat Müfettişi Şevket tarafından kaleme alınan “Halk Âdet ve İtikatları” başlıklı yazıda halk inanışlarında dair 29 örneğe yer verilmiştir. Bunlardan birkaçı şu şekildedir: Küçük çocuklara ilk aylarında bal ve yumurta yedirilirse dili geç açılır. Sofrada tabaklar, mahsus dizilmediği halde bir hizaya gelmiş

bulunursa yolcu vardır. Suyu evvela büyük içer, sonra çocuğa içirirse, çocuğun rızkı dar olur. Hıdırellezde bir kız tuzlu ekmek yiyip su içmeden yatarsa rüyada kendisine su vereni alır. Yaşamayan erkek çocuğun kulağına küpe takılır. Karganın ötmesi hayırlıdır. Köpeğin uluması mevta olacağına, baykuşunki harabiye alamettir. Fındık değneği taşıyan kimseye yılan ve akrep değmezmiş. Ateşe kına dökülürse yağmur durur, vd.

Şevket imzasını taşıyan bir başka yazı, “Trabzon Âdetleri”nde ise Trabzon yöresindeki fal bakma gelenekleri (iğne ile fal, kibrit çöpü ile fal, tespihle fal, kahve telvesiyle fal, eleklerle fal, vd.) üzerinde durulmuş, fal bakma biçimleri ve yorumları hakkında bilgiler verilmiştir.

Halk Bilgisi Derneği üyelerinden (İstanbul) Hammamizade İhsan tarafından kaleme alınan “Trabzon Âdetleri” başlıklı yazıda, Trabzon yöresindeki kurşun ve mum dökme ile yürek ölçme (kaldırma) gelenekleri hakkında bilgiler verilmiştir. İhsan, yazısında “yürek ölçme” ya da “yürek kaldırma”nın neden yapıldığına dair şu bilgileri vermektedir: *“Herhangi bir sebepten dolayı korkan bir adamın zarara uğramaması için yüreği ölçülür. Çünkü korkan insan hasta olur, çarpıntıya tutulur, ödü patlayabilir, yahut erkekliğini kaybeder, çocuğu olmaz, o cihetle böyle bir adamın yüreğini kaldırmak lazım gelir.”*

Yazılardan Süheyl Ünver’e ait olanı, aynı kişi tarafından Eylül 1935 tarihinde Madrid’de toplanan Uluslararası 10. Tıp Tarihi Kongresi’ne sunulan bildiri metnidir. Yazının “doğum ve safhaları” alt başlığında doğumun kolaylaştırılması için yapılan uygulamalardan söz edilirken Trabzon yöresinde yapılan uygulamalara da örnekler verilmiştir. Ünver, yazısının “Lohusalarda Albasdı Hümmayı Nifası, Loğusa Hümması” alt başlığı altında Trabzon’da al karısını lohusadan uzak tutmak için yapılan uygulamalardan da söz etmiştir. Trabzon yöresinde çocuğu yaşamayanların ne gibi uygulamalara başvurduklarını gösteren örnekler de bu yazıya dahil edilmiştir.

a) Halk edebiyatıyla ilgili yazılar (masal, fıkra, mani, bilmece, tekerleme):

Şevket, “Trabzon’da Toplanmış Halk Hikâyeleri” (S. 5, 1 Mart 1930, s. 77-78)

Mehmet Halit [Bayrı], “Trabzon Manileri”, (S. 14, 1 Kânunuevvel/Aralık 1930, s. 25-31)

Şevket, “Trabzon Tekerlemeleri”, (S. 35, 15 Nisan 1934, s. 319-320)

Şevket, “Trabzon Bilmeceleri”, (S. 37, 15 Haziran 1934, s. 14-16)

Şevket, “Trabzon Halk Hikâyeleri”, (S. 43, 15 Birincikânun/Aralık 1934, s. 159-161)

İhsan Hamami, “Trabzon Masalı: Terzi İle Çinli Kaya” (S. 107, Eylül 1940, s. 272-276)

b) Halk bilimiyle ilgili yazılar (halk âdet ve itikatları, tıbbi folklor):

Şevket, “Trabzon’da Halk Âdet ve İtikatları”, (S. 8, 1 Haziran 1930, s. 129-131.

Hammamizade İhsan, “Trabzon Âdetleri”, (S. 17, 1 Mart 1931, s. 103-105)

Şevket, “Trabzon Âdetleri”, (S. 18, Nisan 1931, s. 137-138)

Süheyl Ünver, “Türkiye’de Tıbbî Folklor Üzerine Notlar”, (S. 56, Haziran 1936, s. 113-135)

3. Trabzon Yöresi Halk Edebiyatı ve Halk Bilimi Ürünlerinin “İnan”daki Yeri:

Trabzon Halkevi tarafından yayımlanması ve Trabzon yöresine ait halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleri üzerine de yoğunlaşması nedenleriyle “İnan”da, çok sayıda halk edebiyatı ve halk bilimi konulu yazı yer almıştır. “İnan”ın ilk serisinde halk edebiyatı ve halk bilimi ile ilgili yazıların sayısı yok denecek kadar azdır. 12 sayıdan ibaret olan ilk seri tarandığında, Nurettin Erel imzalı “Gırgır Suyu, Delikli Taş” (S. 2, Haziran 1937, s. 15-16) başlıklı bir yazının halk kültürüyle bağlantılı olduğu görülecektir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, Trabzon yöresi halk edebiyatı ve halk bilimiyle ilgili yazıların neredeyse tamamı, 1942-1949 yılları arasında yayımlanan “yeni seri”de yer almaktadır.

“İnan”da yer alan halk edebiyatı ve halk bilimi yazılarının künyeleri, önce **Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası**’nın birinci (1971) ve ikinci (1975) ciltlerinde, daha sonra ise Subutay Hikmet Karahasanoğlu tarafından hazırlanan “İnan” dergisi bibliyografyasında yer almıştır. (Karahasanoğlu 1987) Karahasanoğlu, hazırladığı bibliyografyada “edebiyat” ana başlığı altında yer alan “folklor” alt başlığı altında 42 yazının künyesini zikretmiştir. (Karahasanoğlu 1987: 348) Bu sayı, “edebiyat” ve “tarih” başlıkları altında zikredilen 7 künye de (831, 832, 833, 834, 838, 839 ve 840) dahil edildiğinde 49’a kadar çıkmaktadır. “İnan” dergisinde yer alan

Trabzon yöresi halk edebiyatı ve halk bilimiyle ilgili yazıların künyelerine bir bütün halinde burada yer verilmeyecektir. Araştırmacılar, **Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası** ile Karahasanoğlu'nun bibliyografyası tavsiye edilecektir.*

Çalışmamızı hazırlarken “İnan” dergisinin ilk ve yeni serilere ait sayıların neredeyse tamamına yakınına görme ve inceleme imkanımız olmuştur. Derginin muhtelif sayılarında yer alan halk edebiyatı ve halk bilimi konulu yazıları ele aldıkları konulara göre şu şekilde sınıflandırmak mümkündür:

1. Halk şâirleriyle ilgili yazılar (Hicranî, Bayburtlu Celalî, Aşık Coşkun, Aşık Hacı, Baba Salim, Borlu Aşık Aydın),
2. Trabzon yöresi düğün ve evlenme âdetleriyle ilgili yazılar (Tevfik Vural'ın yazıları),
3. Karadeniz türküleri ve horonlarıyla ilgili yazılar,
4. Fındık ve hamsi ile ilgili inanışlar, fındık ve hamsi konulu halk edebiyatı ürünleriyle (türküler, maniler, vd.) ilgili yazılar,
5. Dede Korkut Kitabı'ndan Kanturalı'yla ilgili yazılar,
6. Masallarla ilgili yazılar,
7. Halk âdet ve inanışlarıyla ilgili yazılar (Gırgır Suyu, Delikli Taş, vd.),
8. Yayla hayatıyla ilgili yazılar (Meserret/Mesebet Derneği, vd.).

“İnan” dergisinde yer alan halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleriyle ilgili yazıları yazarların başında şu isimler gelmektedir: **Nurettin Erel**, **Mehmet Atay** (Dil-Edebiyat Kolu Başkanı-1947, Bayburtlu Celali ile fındık ve halk kültürü konularındaki yazıları dikkat çekicidir), **Nesib Yağmurdereli** (Baba Salim ile ilgili yazıları dikkat çekicidir. Baba Salim ile ilgili bir de kitap yazmıştır), **Mehmet Atay** (dergide çok sayıda yazısına yer verilmiştir), **Cevdet Alap**, **M. Kemal Yanbeğ** (dergide adı sıkça görülen bir araştırmacıdır, Hicranî ve Kanturalı konulu yazıları hayli dikkat çekicidir), **Tevfik Vural [Ciravoğlu]** (düğün ve evlenmeler ile fındık ve halk kültürü konularındaki yazıları hayli dikkat çekicidir), **Murat Uraz** (millî rakslar hakkındaki yazıları dikkat çekicidir), **Fahri Doruk**, **Halit Benli**, **Faik Dranaz**, **Nurettin Erol** (Hıdırellez ile ilgili yazısı dikkat çekicidir), **Halil İbrahim Karadeniz**, **Hakkı Tuncay** (derlediği ay, yıldız, dağ ve sevgili konulu maniler dikkat çekicidir), vd.

“İnan”, halk edebiyatı ve halk bilimi alanlarındaki konu çeşitliliği ve malzeme zenginliğiyle dikkat çekmektedir. Elbette, “İnan”daki bu konu çeşitliliği ile malzeme zenginliğinin hangi noktada olduğunu tespit edebilmenin asıl yolu, onu, Halkevleri'nin

diğer şubelerinin yayımladığı dergilerle karşılaştırmaktır. Bu noktada, araştırmacıları, Halkevleri şubelerinin yayımladığı yerel dergileri, halk edebiyatı ve halk bilimi alanlarında yapmış oldukları yayımlar bağlamında karşılaştırmak ve bu alanda en faal dergilerin hangileri olduğunu tespit etmek gibi bir görev de beklemektedir.

4. Sonuç:

Yukarıda yapılan tespit ve değerlendirmeler de göstermiştir ki, Trabzon yöresi halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleri, “Halk Bilgisi Haberleri” ve “İnan” dergileri bağlamında, 1929-1949 yılları arasında yapılan halk edebiyatı ve halk bilimi araştırmalarında önemli bir yer işgal etmiştir. Birisi ulusal, diğeri yerel bir karakter arz eden her iki dergide de, günümüz araştırmacılarına ciddi anlamda kaynaklık edebilecek ürünlere ve araştırmalara yer verilmiştir. Her iki dergide de yer alan yazıların büyük bir çoğunluğu, Trabzon yöresi halk edebiyatı ve halk biliminden derlenen metinlerin yayımlanmasından ibarettir. Bu durum da yukarıda da ifade edildiği üzere, 1930’lu yıllarda gerçekleştirilen halk edebiyatı ve halk bilimi çalışmalarının genel bir özelliğidir. Her iki dergide yer alan halk edebiyatı ve halk bilimi konulu derleme ve araştırmalar, Cumhuriyet ideolojisinin Türk kültürünü ihya etme, Türk kimliğini çağdaş bir çizgide Türkiye Türklüğünün temel değerleri üzerine bina ederek oluşturma çabalarına büyük katkılarda bulunmuştur.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, “İnan”, konu çeşitliliği ve malzeme zenginliği bakımından dikkat çekici bir dergidir. Bu durumun daha iyi bir şekilde tespit edilebilmesi için “İnan”ın bu bağlamda, Halkevleri şubelerinin yayımladığı diğeri yerel dergilerle karşılaştırılması gerekmektedir. Merhum Subutay Hikmet Karahasanoğlu, hazırladığı bibliyografya ile bir yandan Trabzon Halkevi ile bizzat yazarı olduğu “İnan”’a karşı beslediği şükran duygusunu ifade etmiş, öte yandan da “İnan” dergisinin içeriğini araştırmacıların bilgisine sunmuştur. Bu bibliyografyadan sonra, “İnan”da yer alan halk edebiyatı ve halk bilimi konulu yazıların bir araya getirilerek bir kitapta yayımlanması gerekmektedir. Böylesi bir çalışma, hem Trabzon Halkevi’ne, verdiği hizmetlerden ötürü bir kez daha teşekkür etmek, hem de “İnan” dergisinde yer alan halk edebiyatı ve halk bilimi konulu yazıları, toplu halde araştırmacıların hizmetine sunmak anlamına gelecektir.

NOTLAR

¹ Türk Ocağı'nın kapatılmasından sonra kurulan Halkevleri mensuplarının Türk Ocağı'nın yerine getirdiği işlev hakkındaki değerlendirmeleri, bazı eksiklikleri barındırmakla birlikte, hayli olumludur. Nitekim Trabzon Halkevi'nde Yusuf Mahzar Aren'in Yomra (Trabzon) Halkevi münasebetiyle yaptığı bir konuşma (konuşma metni, "İnan"ın Mayıs 1942 tarihli 2. sayısında yayımlanmıştır), Halkevleri mensuplarının Türk Ocağı hakkındaki düşüncelerini ortaya koyması bakımından önemlidir. Konuşmasında Halkevleri'nin önemi ve yerine getirdiği işlevler hakkında bilgi veren Aren, sözü Türk Ocağı'na getirmekte ve Türk Ocağı'nın işlevleri hakkında şu eksik ama olumlu görüşleri dillendirmektedir: *"Türk yurdunda Türkocağı ne demektir... Her tarafta Türkocağı tütmüyor mu?..) Bu suale bir vaziyetin kısaca tafsili ile cevap verilebilir; Saray denilen çirkap birikintisinde Türkler tablakar, uşak gibi hakir hizmetlerden yüksek yere çıkamamış o süfliyet kaynağında Türk kadını analık gibi şerefli değil, halayıklık gibi adi bir vazife yapmamış bir devir-çöküntü devri yaşamıştı. Mutlak hükümlerle bir milletin, bir medeniyetin mukadderatına istikamet veren padişahların (Saray) denilen ihtiras ve entrikanın mülevves karargahlarından mansıplar, menfaatler etek etek saçıldığı bu memlekette Türklük bir zül, Türk olmak bir suç sayılır olmuştur... Saray Türklüğü hakir görmekte ve Türkleri yadırgamakta idi... Saray parazitlerinde vatanın hakiki sahiplerinden gizli bir korku vardı... Onların heybetli manzarasında yıkıcılık manası anlıyan saraylılar –kadını, erkeği ile- Türklüğü düşürmeye çalışıyorlardı... Türk olmıyan saray nezdinde düşman dahi olsa makbuldü... Biz o zaman birçok zayıf ruhlar ve zayıf ruhluluklar gördük... Kendisine Türk demekten utananlara bile tesadüf ettik... Biz öyle kimseler gördük ki kim olduğunu söylemek mecburiyetini hissettiği zaman: (Valdem Çerkeştir, Araptır, Arnavuttur, Boşnaktır, Rum muhtediyesidir..ilah) derdi... Fakat (Saray) korktuğuna uğradı; çünkü trajedinin son perdesinde kendi çirkabı içinde çalkanmak bahasına bütün bir milletin istiklalini feda edecek kadar ileri gitti. (Harakati milliyeyi) bile boğmak için en şeni çarelere başvurdu. Lakin Türk, sarayı yıktı, padişahın tahtını devirdi ve Türklüğü hakir görenleri –kadını erkekli- o sarayın çirkabına gömerek son perdeyi kapadı... İşte meşrutiyeti takiben kurulan (Türkocakları) yıllarca sarayın tesiri altında sarsılmış olan milli ruhu uyandırmak, Türklüğün kuvvet ve şerefini tanıtmak vazifesini ifa etti... Ömrü kısa da sürse bu ocaklar kuvvet ve ateş saçmışlardı; saray yıkıldıktan sonra buna lüzum kalmamıştı. Cumhuriyet inkılabile hatta birçok vatandaşın şecerelerini Türk köklerine dayandırmak hevesi uyandırdığı bir devirde Türkocağının vazifesi yoktu. Onların yerlerinde Atatürkün dehasından bir kıvılcım gibi Halkevleri parladı..." ("İnan", 2, Mayıs 1942, s. 3)*

² Yüzyıllar boyunca ihmal edilen ve geri bırakılan Türkiye Türklüğünü yeniden ayağa kaldırmayı amaçlayan büyük bir projeyi hayata geçiren Mustafa Kemal Atatürk, milli kültürü ve milli ülküyü mihver edinmiştir.

Faaliyetlerini Mustafa Kemal Atatürk ile Cumhuriyet Halk Fırkası'nın himayesinde sürdüren Halkevleri ve onun şubeleri, bütün faaliyetlerini Türkleşme ve çağdaşlaşma ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirmiştir. Trabzon Halkevi'nin açılışında Muallim Mektebi Müdürü Hamdi Bey'in yaptığı konuşmadan alınan şu cümleler, Halkevleri'nin konumu, işlevleri ve Türklüğü bir bütün olarak algılaması hakkında önemli bilgiler içermektedir: *"Biz gün içinde yılı yürüyen, yıllar içinde asırlar atlayan bir halkız. Biz ırkımıza nikbet yaşatan köhne hayat tarzlarından, şekillerinden sıyrıldık, uzaklaştık ve yirminci asra kavuştuk. Şimdi yeni hayatımızı Garp özü ile özlendirmeliyiz, özlendireceğiz. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın bir inkılapçıya yakışan basiretli bir görüşle Türk halkını Garp ruhu ile yoğurmaya asri şekli içinde asri bir ruh ile yeniden halk etmeğe girişmiştir. Halkevleri bu maksatla kurulmuştur. Bu evler vicdanlarımızda yeni hasrımızı yaratacak bir zihniyet, bir heyecan, bir dilek doğacak, bundan milli birlik vücuda gelecektir. Bunu evlerde biz yapacağız. Kalplerimizi birbirimize aşılıyarak, dimağlarımızı birbirimize vererek yapacağız. Halkevlerinin seciyesi: Halkevleri siyasi bir müessesese değildirlir. Cumhuriyet Halk Fırkasının siyasi bir müessesesi değildirlir. Cumhuriyet Halk Fırkasının siyasi bünyesine ancak idare noktasından bağlıdırlar. Bu ev kanaati ile bugüne ermekte ne derecede olursa olsun "ben Türküm" diyen her ferdin evidir. Her Türkü müsavi şeref mevkiinde gören bir zihniyet kültür yaratma faaliyeti etrafına toplayıp birlik yapmak onun esas şiarıdır."* (Azcan 2003: 147-148)

- ³ Halkevlerinin çıkardığı dergilerin toplu bir listesi için bk. Şakiroğlu 1975.
- ⁴ M. Şakir Ülkütaşır'ın Türk Halk Bilgisi Derneği hakkındaki değerlendirmeleri, "Halk Bilgisi Haberleri"nin Eylül 1939 tarihli 95. sayısında kaleme aldığı "Halk Bilgisi Derneği Kuruluşu, Mesai ve Neşriyatı" (Ülkütaşır: 1939) başlıklı yazısında da yer almıştır.
- ⁵ Derneğin yayın ve bilimsel gezi faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Ülkütaşır: 1939, Bayrı 1951, Ülkütaşır 1973: 37-44, Oğuz 2004: 51-53.
- ⁶ "Halk Bilgisi Haberleri"nde yer alan yazıların sayıları ve konularına göre sınıflandırılması için bk. Çek 2002: 91'den Oğuz 2004: 53.
- ⁷ Ocak 1947 tarihli 125. sayıda Mehmed Hali Bayrı tarafından kaleme alınan "İşe Başlarken" başlıklı yazıda, "Halk Bilgisi Haberleri"nin yeniden yayımlanmaya başlamasının ne anlama geldiği şu satırlarla ifade edilmeye çalışılmıştır: *"Kâğıt tedarikindeki güçlükler ve basın masraflarının yüksekliği dolayısıyla hemen dört yıldanberi çıkarılamayan "Halk Bilgisi Haberleri"ni yeniden neşre başlıyoruz. Bu hadise bize, gerçekten sevinç ve heyecan veriyor. İlim dergilerinden hiç biri memleketimizde uzun ömürlü olmadığı için on sene dört ay intizamla çıkan "Halk Bilgisi Haberleri"nin -hangi şartlar altında olursa olsun, pek kısa olmayan bir durgunluk devresinden sonra- tekrar doğuşunu, vatanda ilme hizmet etmek isteyenlerin irade kuvvetlerinin açık delili sayıyor, bu bakımdan çok mesut bir vakıa telakki ediyoruz."* (Bayrı 1947: 1)

- ⁸ İstanbul-Eminönü Halkevi'nin dil, tarih ve edebiyat şubesinin yayınları hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Ülkütaşır 1973: 63-65.
- ⁹ "Akın" ise halkevi yayını olmamasına rağmen, İnan yayın hayatına başlamadan önce bu boşluğu doldurmuş ve halkevi ideolojisi doğrultusunda yayın yapmıştır. Bu nedenle Trabzon Halkevi süreli yayınları içinde Akın'a da yer verilmiştir." (Azcan 2003: 83)
- ¹⁰ Trabzon Halkevi'nin yayınları ve çeşitli şubeler altında gerçekleştirdiği diğer faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi ve değerlendirme için bk. Azcan 2003: 75-132.
- ¹¹ "İnan" dergisinin bibliyografyası, Subutay Hikmet Karahasanoğlu tarafından hazırlanıp yayımlanmıştır. (Karahasanoğlu 1987) Karahasanoğlu, hazırlamış olduğu bibliyografyada derginin ilk dönemde (Mayıs 1937-Temmuz 1938) 10 sayı halinde yayımlandığını ifade etmiştir. Oysa, dergi ilk dönemde (Mayıs 1937- Şubat 1939) 12 sayı halinde yayımlanmıştır. 2. Kânun (Ocak) 1942'de başlayan ve Nisan-Mayıs 1949'da son bulan yeni seri ise 52 sayıdan ibarettir. Karahasanoğlu, 850 adet künyeye yer verdiği bibliyografyasında, ayrıca yazı başlıkları, kişi adları, konu kümeleri (genel konular, edebiyat, sosyal konular, tarih-coğrafya, ekonomi, sağlık-tıp, güzel sanatlar, söyleşi, psikoloji, şehircilik, halkevi ve haberler, fıkra ve spor) dizinlerine de yer vermiştir. Karahasanoğlu'nun hazırladığı bibliyografyanın konu kümelenmelerine göre dizininde bazı karışıklıkların olduğu da gözlemlenmektedir. Örneğin, folklor başlığı altında da yer alması gereken kimi künyeler, sadece edebiyat ve tarih başlıkları altında zikredilmiştir.
- * Karahasanoğlu'nun bibliyografyasında yer alan "konu kümelenmelerine göre dizin" (347-349. s.), konu sınıflandırması bakımından sıkıntı yaratacak cinstendir. Sözü edilen dizinde bazı yazıların bibliyografyadaki sıra numarasına (Örneğin 826 numaralı künye) yer verilmediği de gözlemlenmektedir.

KAYNAKLAR

- AZCAN İbrahim (2003), **Türk Modernleşmesi Sürecinde Trabzon Halkevi**, Trabzon, Serender Yayınları.
- BAYRI M. Halit (1951), "Halkbilgisi Derneği'ne Ait Hatıralar", **Türk Folklor Araştırmaları Dergisi**, S. 27, Ekim 1951, s. 421-422.
- BAYRI Mehmed Halid (1947), "İşe Başlarken", **Halk Bilgisi Haberleri**, 17 (125), s. 1-2.
- ÇEK Songül (2002), **1913-1938 Yılları Arası Türk Halk Bilimi Tarihçesi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. (Yayımlanmamış doktora tezi)
- Halk Bilgisi Haberleri**, S. 1-124, Kasım 1929-Şubat 1942. (İlk 19 sayı Türk Halk Bilgisi Derneği, 20-124. sayılar arası İstanbul-Eminönü Halkevi tarafından yayımlanmıştır. 125. sayı, 1946'da yeniden açılan; fakat, uzun ömürlü olmayan Türk Halk Bilgisi Derneği tarafından yayımlanmıştır.

125. sayıda, dergi başlığının hemen altında “Türk Halk Bilgisi Derneği Tarafından Çıkarılır Aylık Folklor Mecmuası” ibaresi yer almaktadır. Yine aynı sayının dış kapağında derginin adı, “Türk Halk Bilgisi Haberleri” biçiminde yer alırken iç kapakta “Halk Bilgisi Haberleri” biçimindedir.)

İnan Trabzon Halkevi Kültür Dergisi (Yeni Seri), S. 1-52, 2. Kânun 1942-Mayıs 1949.

İnan Trabzon Halkevi Mecmuası (İlk Seri), S. 1-12, Mayıs 1937-Şubat 1939.

KARAHASANOĞLU Subutay Hikmet, (1987), “Trabzon Halkevi Kültür Dergisi “İnan”ın Bibliyografyası”, **Trabzon Kültür-Sanat Yılığ** ‘87, (hzl. İ. Gündoğ Kayaoğlu, Mustafa Duman, Alâettin Bahçekapılı), İstanbul, Trabzonlular Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yayınları, s. 293-350.

OĞUZ (M. Öcal), (2004), “Araştırmaların Tarihi”, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, (ed. M. Öcal Oğuz), Ankara, Grafiker Yayınları, s. 31-67.

ŞAKİROĞLU Mahmut H. (1975), “Cumhuriyet Tarihimizde Süreli Yayınlara Kısa Bir Bakış 1 Halkevleri Dergileri”, **Türk Kültürü**, S. 156, Ekim 1975, s. 379-384.

Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası, 1., 2. c., Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Milli Folklor Enstitüsü Yayınları, 1971 (1. c.), 1975 (2. c.).

ÜLKÜTAŞIR M. Şakir (1939), “Halk Bilgisi Derneği Kuruluşu, Mesai ve Neşriyatı”, **Halk Bilgisi Haberleri**, 8 (95), Eylül 1939, s. 225-233.

ÜLKÜTAŞIR M. Şakir (1973), **Cumhuriyetle Birlikte Türkiye’de Folklor ve Etnografya Çalışmaları**, Ankara, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Yayınları.